

Sygn. akt XVII AmC 2027/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 listopada 2012r.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSR (del.) Beata Dzierżko

Protokolant: Piotr Hołyś

po rozpoznaniu w dniu 29 października 2012r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Stowarzyszenia (...) w P.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści: (...) nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienia lub zwrot, gdy (...) zawartość faktyczna przesyłki nie zgadza się z zawartością deklarowaną”;

II. odmawia odrzucenia pozwu;

III. zasądza od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz powoda Stowarzyszenia (...) w P. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

IV. nakazuje pobrać od pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K. na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600 (sześćset) złotych tytułem opłaty od pozwu, od której uiszczenia powód był zwolniony z mocy prawa;

V. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W..

Sygn. akt XVII AmC 2027/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 marca 2012r. Stowarzyszenie (...) w P. wniosło o uznanie za niedozwolone i zakazanie pozwanej (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. wykorzystywania w obrocie z konsumentami wzorca umowy o treści: **(...) nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienia lub zwrot, gdy (...) zawartość faktyczna przesyłki nie zgadza się z zawartością deklarowaną**” oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu powód wyjaśnił, że pozwana prowadzi działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży wysyłkowej za pośrednictwem sklepu internetowego. W działalności tej pozwana spółka w obrocie z konsumentami wykorzystuje wzorzec umowny o nazwie „Regulamin świadczenia usług transportowych w obrocie krajowym i zagranicznym”, zawierający zakwestionowane postanowienie umowne. Powyższe postanowienie narusza art. 385¹ kc, gdyż w sposób sprzeczny z prawem ogranicza odpowiedzialność

przedsiębiorcy względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania tylko z przyczyn „formalnych”, tj. wystąpienia różnicy w zawartości przesyłki. Ponadto powód zauważył, że podobna klauzula była już uznawana za niedozwoloną przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Pozwana spółka złożyła odpowiedź na pozew, w której wniosła o odrzucenie pozwu i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, a w przypadku uznania, że nie zachodzą przesłanki skutkujące koniecznością odrzucenia pozwu o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów procesu. Uzasadniając wniosek o odrzucenie pozwu pozwana wskazała, że żądanie pozwu dotyczy postanowienia umownego, które zostało już wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych. Natomiast podstawę oddalenia powództwa miały stanowić: brak legitymacji czynnej powoda do udziału w tym postępowaniu, a także okoliczność, że pozwana w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie zawiera umów z konsumentami, dodatkowo każda zawierana przez nią umowa jest każdorazowo przedmiotem obustronnych uzgodnień, zatem kontrahenci pozwanej mają wpływ na treść i kształt wzajemnych relacji kontraktowych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w K. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie przewozu i doręczenia przesyłek. W ramach tej działalności ww. spółka, m. in. przy zawieraniu umów z konsumentami, posługuje się wzorcem umownym oznaczonym jako „Regulamin świadczenia usług transportowych w obrocie krajowym i zagranicznym”. W §14 pkt 7 lit. c ww. Regulaminu zawarte jest postanowienie: ***(...) nie ponosi odpowiedzialności za opóźnienia lub zwrot, gdy (...) zawartość faktyczna przesyłki nie zgadza się z zawartością deklarowaną***” (Regulamin, k. 5-8; zeznania świadka M. M. w zakresie, w jakim potwierdził stosowanie przez pozwaną w prowadzonej przez nią działalności ww. Regulaminu, k.51).

Przedmiotem działalności stowarzyszenia (...) z siedzibą w P. jest m. in. ochrona interesów konsumentów (odpis z KRS, k. 10v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o okoliczności bezsporne oraz na podstawie złożonych przez powoda: wydruku Regulaminu świadczenia usług transportowych stosowanego przez pozwanego i odpisu z KRS dotyczącego powodowego stowarzyszenia.

Oddalenie wniosku pozwanej o przesłuchanie w charakterze strony prezesa zarządu pozwanej spółki uzasadnia treść art. 299 kpc. Zgodnie z powołanym przepisem jeżeli po wyczerpaniu środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, sąd dla wyjaśnienia tych faktów może dopuścić dowód z przesłuchania stron. W ocenie Sądu, w rozpoznawanej sprawie nie zaistniały powołane tam przesłanki. Wniosek o przesłuchanie strony został zgłoszony na okoliczności identyczne, na które zeznawał już świadek, a wniosek o przeprowadzenie dowodu z zeznań drugiego świadka został cofnięty. Nie można było zatem uznać, że pozostały do wyjaśnienia jakieś istotne dla rozstrzygnięcia fakty przy braku innych dowodów lub po ich wyczerpaniu. Skoro zatem okoliczności objęte tezą dowodową wniosków o przesłuchanie świadka i pozwanej zostały już wyjaśnione zeznaniami świadka Sąd stwierdził brak ustawowych przesłanek przesłuchania strony. Podkreślenia wymaga bowiem, iż dowód z przesłuchania stron ma charakter uzupełniający i subsydiarny.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 385¹ § 1 kc postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

W toku postępowania o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, dokonywana jest abstrakcyjna ocena prawna stosowanych przez przedsiębiorcę jako profesjonalistę w umowach z konsumentami postanowień umownych,

bez badania praktyki danego przedsiębiorcy w tym zakresie oraz rezultatów i skutków dla konkretnego konsumenta, w tym w szczególności powoda.

Dla uznania zatem postanowienia umowy za niedozwolone konieczne jest wykazanie w toku procesu, spełnienia łącznie poniższych przesłanek: zawarcia postanowienia we wzorcu umownym (art. 384§1 kc), a w konsekwencji nie uzgodnienie tego postanowienia indywidualnie z konsumentem, ukształtowania przez to praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, skutkujące rażąco naruszeniem interesów konsumenta, przy czym postanowienie to nie może określać głównych świadczeń stron, jeżeli zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do wniosku najdalej idącego, tj. wniosku pozwanej o odrzucenie pozwu. Sąd uznał go za bezzasadny. Nieistotna była bowiem okoliczność uprzedniego wpisania klauzul o podobnej treści do rejestru klauzul niedozwolonych. W takiej sytuacji nie zachodzi podstawa do umorzenia postępowania lub odrzucenia pozwu na podstawie art. 199§1 pkt 2 kpc, skoro sporne postanowienie (identyfikowane treścią oraz wzorcem umownym, z którego pochodziło) za klauzulę niedozwoloną nie zostało dotychczas uznane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Zaznaczenia jednocześnie wymaga, iż postanowienie uznaje się za niedozwolone w kontekście treści całego wzorca umownego, w którym zostało ono umieszczone, a nie w oderwaniu od pozostałych jego postanowień. Sąd Okręgowy podziela stanowisko wyrażone w uchwale z dnia 7 października 2008r. (III CZP 80/08, OSNC 2009/9/118), w której Sąd Najwyższy uznał, że Rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone (art. 479⁴³ w związku z art. 365 k.p.c.) nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda - w tym także przez organizację społeczną działającą na rzecz ochrony interesów konsumentów - przeciwko innemu przedsiębiorcy, niebiorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Tut. Sąd w pełni podziela to stanowisko, nie zgadzając się z argumentacją przytoczoną w odpowiedzi na pozew, czego skutkiem była odmowa odrzucenia pozwu.

Odnosząc się szczegółowo do zarzutów zawartych w odpowiedzi na pozew, w ocenie Sądu nie budziło wątpliwości, iż bezzasadny był zarzut pozwanej, że w ramach prowadzonej działalności gospodarczej nie zawiera umów z konsumentami. Podkreślenia wymaga, iż powyższy fakt nie wynika z treści stosowanego przez (...) sp. z o. o. Regulaminu świadczenia usług transportowych w obrocie krajowymi i zagranicznym (okoliczność bezsporna), który nie wyłącza możliwości wykonywania przewozów także na rzecz konsumentów. Fakt ten był wystarczający dla stwierdzenia możności stosowania wzorca umownego także w stosunku do konsumentów. Świadek M. M. zeznał, że spółka zawiera umowy tylko z przedsiębiorcami lub jednostkami budżetowymi i nie zna sytuacji umowy łączącej (...) sp. z o. o. z osobą fizyczną, nie prowadzącą działalności gospodarczej, przede wszystkim z uwagi na konieczność dokonywania płatności w inny sposób niż gotówką oraz ze względu na niezawieranie przez pozwaną umów na przewozy jednostkowe. Powyższe okoliczności nie dowodzą jednakże, iż konsument nie może zawrzeć umowy z pozwaną spółką, skoro przeszkodą miałyby być tylko: dokonanie bezgotówkowej płatności wynagrodzenia (obecnie tego rodzaju płatności są powszechne także wśród konsumentów) oraz konieczność skorzystania z więcej niż jednego przewozu (co nie wynika z treści Regulaminu). Reasumując, nie są to przesłanki dowodzące niemożności zawarcia umowy z konsumentem, a tym samym brak powołanej w odpowiedzi na pozew podstawy do oddalenia powództwa.

Mając na uwadze zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd uznał, iż poprzez umieszczenie ww. klauzuli w Regulaminie świadczenia usług transportowych, a tym samym zawarcie we wzorcu umownym, nie miało miejsce indywidualne uzgodnienie jej z konsumentem. Powyższe oznacza, iż konsument nie ma rzeczywistego wpływu na ukształtowanie umowy w tym zakresie. Nie można bowiem uznać, iż możliwość uzgadniania stawek wynagrodzenia przez kontrahenta (przedsiębiorcę), bo do tego sprowadzały się – jak wynika z zeznań świadka M. M. – negocjacje pozwanej ze zlecającymi, dowodzi nie stosowania przez pozwaną spółkę wzorca umownego. Przeciwnie, zeznania świadka potwierdziły fakt stosowania wzorca umownego, skoro co do zasady postanowienia Regulaminu stanowiły podstawę świadczenia usług przez spółkę i mogły być tylko modyfikowane przez strony, aczkolwiek brak podstaw do ustalenia, iż uzgodnienia dotyczyć mogły np. postanowień ograniczających odpowiedzialność pozwanej spółki.

Zgodnie z art. 385¹ §3 kpc nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zaznaczenia przy tym wymaga, iż w rozpoznawanej sprawie nie ustalono wpływu konsumentów na kwestionowane postanowienie. Istotą bowiem wszelkich wzorców umownych jest „narzucenie” konsumentom sformułowanych już przez przedsiębiorcę na potrzeby prowadzonej przez niego działalności standardowych umów lub ogólnych warunków umów.

Sporny zapis nie dotyczy głównych świadczeń stron, którymi w przypadku umów o świadczenie usług transportowych zawieranych przez pozwaną z konsumentami nie była kwestia zakresu odpowiedzialności pozwanego.

Przykładowe wyliczenie niedozwolonych postanowień umownych zawarte zostało w art. 385³ kc. Punkt 2 tego przepisu zakazuje wyłączania lub istotnego ograniczania odpowiedzialności względem konsumenta za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania.

W ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że ww. postanowienie umowne kształtowało prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, naruszając w rażący sposób interesy konsumentów gdyż ogranicza odpowiedzialność pozwanego względem konsumenta z tytułu nienależytego wykonania lub niewykonania umowy.

W uzasadnieniu wyroku z 3 lutego 2006 r. (I CK 297/05) Sąd Najwyższy zauważył, że dla uznania postanowienia umowy lub wzorca za sprzeczne z dobrymi obyczajami nie jest konieczne wskazanie, jaki "dobry obyczaj" został naruszony, wobec nie istnienia zamkniętego katalogu dobrych obyczajów. Wystarczające jest wskazanie przez sąd przyczyn, dla których uznaje on konkretne klauzule za naruszające dobre obyczaje z odwołaniem się do reguł etycznych i lojalnych postępowania w obrocie.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko powoda, iż sporne postanowienie wyłączające odpowiedzialność pozwanego za opóźnienie lub zwrot dostarczonej przesyłki zawsze, gdy faktyczna zawartość przesyłki nie zgadzała się z deklarowaną zawartością, należy ocenić jako skutkujące wyłączeniem lub ograniczeniem odpowiedzialności pozwanego za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania. Powyższe postanowienie nie uzależnia bowiem braku odpowiedzialności pozwanej spółki za opóźnienie lub zwrot przesyłki od istnienia związku przyczynowego pomiędzy nienależytym wykonaniem umowy lub jej niewykonaniem (polegających na opóźnieniu w dostarczeniu przesyłki lub jej zwrocie), a istnieniem niezgodności pomiędzy zawartością deklarowaną i faktyczną, w tym także nie różnicuje sytuacji konsumenta w zależności od stopnia jego zawinienia za powyższe oraz istotności stwierdzonej rozbieżności pomiędzy deklarowaną a faktyczną zawartością przesyłki. Sprzeczność z dobrymi obyczajami polegała zatem na naruszeniu poprzez ww. postanowienie uczciwości w obrocie, bo sformułowanie wzorca umownego nie uwzględniło w dostateczny sposób interesów konsumenta bez przyznania mu z tego tytułu wyrównania. Jeżeli konsument bowiem byłby w lepszej sytuacji, gdyby konkretnego postanowienia wzorca nie było, należy przyjąć, że ma ono charakter nieuczciwy (wyrok SN z 19 marca 2007 r., sygn. akt III SK 21/06).

Wniosek pozwanej o oddalenie powództwa z uwagi na brak legitymacji czynnej po stronie powodowej Sąd uznał za oczywiście bezzasadny. Powód jest stowarzyszeniem, do którego zadań statutowych należy m.in. ochrona praw konsumentów (vide: dołączony do pozwu odpis z KRS powoda). Oznacza to, iż na podstawie art. 479³⁸ §1 zd. drugie kpc przysługuje mu jako organizacji pozarządowej, do której zadań statutowych należy ochrona interesów konsumentów możliwość wystąpienia z pozwem o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone.

Konkludując należało powództwo uwzględnić na podstawie art. 385¹ i art. 385³ pkt 2 kc.

Sąd oddalił wniosek pozwanej o połączenie spraw uznając wydanie postanowienia w tym zakresie za niecelowe w sytuacji, gdy sprawy zakończyły się wydaniem wyroku po pierwszym terminie rozprawy i bez przeprowadzania długotrwałego postępowania dowodowego, za wyjątkiem dopuszczenia dowodu z dokumentu i zeznań jednego świadka.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98§1 i 3 kpc zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy. Na zasądzone koszty procesu złożyły się koszty zastępstwa prawnego poniesione przez powoda w wysokości ustalonej na podstawie §14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. nr 163, poz. 1349 ze zm.). Ponadto pobrano od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Warszawie opłatę od pozwu w wysokości 600 zł, od której powód był ustawowo zwolniony (art. 96 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych) i obciążono kosztami opublikowania orzeczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (art. 479⁴⁴§1 i 2 kpc).

Wobec powyższego orzeczono jak w sentencji.